

PŘÍČINY A PRŮBĚH REVOLUČNÍHO ROKU 1848-49 V RAKOUSKÉ MONARCHII A VÝVOJ MONARCHIE V 50. A 60. LETECH 19. STOLETÍ

Příčiny:

- Trvající nepokoje z 20. a 30. let
- Buržoazie chtěla podíl na moci
- Katalyzátorem revoluce byla velká neúroda v důsledku nákazy brambor
- Roku **1847 vypukla hospodářská krize v Anglii** a šířila se i na kontinentální Evropu, kde se šířila nezaměstnanost

Rakouská monarchie v letech 1848 až 1849

- Rakouská monarchie měla **národnostní problematiku v důsledku mnohonárodnostního složení**
 - Češi, Němci, Poláci, Maďaři, Rumuni, Jižní Slované, Italové a Slováci
- V Čechách byl problém mezi Čechy a Němci
- V Uhrách byl problém takový, že se Maďaři chtěli úplně odtrhnout od monarchie
- **První revoluční hnutí vzniklo v Praze**, poté ve Vídni a nakonec v Budapešti
- 11. března 1848 pražští radikálové svolali veřejnou schůzku do Svatováclavských lázní, kde byl zvolen 24členný **Svatováclavský výbor**, který sepsal **Petici požadavků**.
 - Zrovnoprávnění češtiny s němčinou
 - Odstranění roboty a všech feudálních přežitků
 - Svolání českého zemského sněmu
- **Petice byla zaslána císaři Ferdinandu V.**, ten odpověděl velmi vyhýbavě, přestože revoluce byla už i ve Vídni
- Rakušané se chtěli zbavit absolutismu, což způsobilo **pád knížete Metternicha**
- Svatováclavský výbor, později **Národní výbor**, sepsal druhou petici se státoprávními a jazykovými požadavky
- Ferdinand V. na ní už odpověděl kladně a povolil **svolání českého zemského sněmu**; měl totiž revoluci v Praze, ve Vídni a v Budapešti (ve všech velkých městech)

- V Rakousku proběhly **volby do Říšského sněmu** a jejich cílem bylo vytvoření ústavy
- V květnu se konal **Všeněmecký sněm**, kam byla poslána armáda rakouského polního maršála **Alfreda Windischgrätze** a odtamtud byl povolán do Prahy, kvůli **Slovanskému sjezdu**
- V červnu se konal Slovanský sjezd, který měl za cíl dohodu všech Slovanů o postupu, jak dosáhnout rovnoprávného postavení; přišli s myšlenkou austroslavismu
- Slovanský sjezd končí předčasně, protože **v Praze vypuklo povstání**
- Lidé, převážně studenti, se shromáždili na Václavském náměstí při mši sbratření všech Slovanů, po jejím skončení část lidí přešla před velitelství rakouské armády v Praze v Celetné ulici a provokovali vojáky, až vojáci začali na lidi střílet a tím vypuklo povstání.
- Windischgrätz stáhnul své vojáky z ulic a poslal je do kopců okolo Prahy, aby jí odstřelovali.
- **12. - 17.června byly v Praze barikády**, povstání bylo nakonec potlačeno a Praha kapitulovala
- V Praze byl vyhlášen výjimečný stav, radikálové byli pozatýkáni, byl rozpuštěn Národní výbor a byla zavedena cenzura
- Revoluce dál pokračovala v jiných částech monarchie
- **V červenci 1848 Říšský sněm jednal o ústavě a zrušení roboty**
 - Původním návrhem bylo, že roboty bude zrušena bez náhrady
 - Říšský sněm jí chtěl zrušit za náhradu, v čemž byl podporován českými politiky, za což jim byly činěny různé ústupky
- Jediným kladným výsledkem revolučního roku 1848/49 bylo, že **7.září byla zrušena roboty za náhradu**
- **V Uhrách byla revoluce na vzestupu, vznikla císařem nepodporovaná uherská vláda, ústavodárný sněm a armáda**
- Vídeň vyslala armádu, aby potlačila uherské povstání, ale tento krok zapříčinilo povstání vídeňských radikálů, což vedlo k přerušení jednání Říšského sněmu
- Během jednoho měsíce bylo vídeňské povstání potlačeno
- Říšský sněm mezitím přesídlil do Kroměříže, kde v klidu mohl jednat o ústavě
- V prosinci 1848 byl **Ferdinand V. donucen abdikovat** a na jeho místo **nastoupil císař František Josef I.**
- František Josef I. Na počátku roku 1849 **rozpuštěl Kroměřížský Říšský sněm a vydal oktrojovanou (vynucenou) ústavu**, která byla sepsána několika ministry, ne Říšským sněmem

- Fr. Josef I. Touto ústavou **naznačil obnovu absolutismu** a soustředění moci do rukou panovníka
- Na jaře roku 1849 společně s ruskou armádou porazil revoluci v Uhrách

50. a 60.léta 19.století v Rakouské monarchii

- V čele státu stojí císař František Josef I.
- Roku **1851 byla zrušena oktrojovaná ústava silvestrovskými patenty**, což znamenalo definitivní **návrat k absolutismu**
- Hlavním představitelem neoabsolutismu byl **ministr vnitra Alexander Bach**
- Bach nastolil velmi **netolerantní režim**, likvidoval každý projev revolučního, národního nebo opozičního hnutí
- Tajná policie, armáda a četnictvo kontrolovaly obyvatelstvo, zatýkaly radikály a kontrolovaly liberály
- Přestože režim byl absolutistický, byla tam velká snaha o hospodářský rozmach monarchie, byla zrušena cla mezi jednotlivými částmi monarchie
- **Hospodářsky nejvyvinutější částí byly České země**
- I zrušení roboty přispělo k hospodářskému rozmachu monarchie
- Část šlechty začala podnikat v potravinovém průmyslu (pivo, atd.)
- V Čechách byl proti absolutismu minimální odpor
- V **severní Itálii byl odpor neustálý**, byl podporován **Piemontsko-Sardinským královstvím**, které stálo v čele o sjednocení Itálie
- Napětí mezi Rakouskem a Piemontsko-Sardinským královstvím vyústilo ve válečný konflikt
 - Roku **1859 Rakousko bylo poraženo ve dvou velkých bitvách (u Magenty a u Solferina)**
 - Rakousko ztratilo Lombardii, což pro **Itálii** byl počátek sjednocování. Nakonec **se sjednotila v roce 1861**
- Porážka roku 1859 způsobila oslabení moci A. Bacha, až ho nakonec císař téhož roku odvolal
- Rok **1859 se považuje za slavný pád Bachova neabsolutismu**
- V roce 1860 císař jako reakci na odvolání Bacha vydal **Říjnový diplom**, ve kterém naznačuje ústup od absolutismu a ochotu dohodnout se s ostatními národy monarchie, jak by monarchie měla vypadat
- V **únoru 1861** rakouský státní **ministr Anton von Schmeling vydal** novou oktrojovanou ústavu, tzv. **Únorovou ústavu**

- Únorová ústava neřešila národnostní otázku monarchie, ale vytvořila dvoukomorovou Říšskou radu, tedy jakýsi parlament. Tato ústava z Rakouska udělala konstituční monarchii.
- V Říšské radě byly zastoupeny jednotlivé části monarchie, ale třeba čeští poslanci měli jen „alé“ zastoupení, takže nemohli ovlivňovat rakouskou politiku a to se jim nelíbilo.
- V letech **1873 až 1879 čeští politici praktikovali neefektivní politiku pasivní opozice**, ale ničeho tím nedosáhli.
- V 60. letech byl český politický život v útlumu, do popředí se dostávala národnostní politika, zakládaly se spolky **sportovní Sokol** nebo **pěvecký Hlahol**.
- Roku **1868 byl Spolkem národního divadla položen základní kámen Národního divadla**
- **Roku 1881 bylo Národní divadlo otevřeno, ale téhož roku vyhořelo, od roku 1883 je znovu otevřeno**
- Architektem před požárem byl Zítek, po požáru Schulz, na výstavbě a výzdobě se např. podíleli **M. Aleš, J.V. Myslbek, F. Ženíšek, J. Hynais**
- Druhá polovina 60. let byla výrazně poznamenána vztahy s Pruskem
- Prusko bylo v čele snah o sjednocení Německa
- **Vypukla prusko-rakouská válka, kdy roku 1866 probíhaly boje na českém území**
- **3. července 1866 proběhla bitva u Hradce Králové (u Sadové), Rakousko bylo tvrdě poraženo**
- Rakousko díky této porážce **ztratilo svůj vliv v Německém spolku a ztratilo Benátsko**
- Díky ztrátě vlivu Rakouska v Německém spolku vznikl Severoněmecký spolek a začalo sjednocování Německa
- Oslabení rakouské vlády využilo i **Uhersko a vymohlo si zrovnoprávnění**
- Roku **1867 došlo k rakousko-uherskému vyrovnání**, čímž Maďaři byli postaveni na stejnou úroveň jako Rakušané
- Rakousko - Uhersko bylo rozděleno na vyspělé **Předlitavsko** (Rakouské země a Čechy) a zaostalé **Zalitavsko** (Uhry)
- Uhersko mělo **společného panovníka** a **3 ministerstva** (zahraničí, financí a války) s Rakouskem
- **Prosincovou ústavou z roku 1867 bylo potvrzeno toto dualistické uspořádání** rakouské monarchie